

ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА
У СВЕТЛУ САВРЕМЕНИХ ПРИСТУПА

Зборник научних радова

SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE OF SASA

LEXICOLOGY AND LEXICOGRAPHY
IN THE LIGHT OF CONTEMPORARY
APPROACHES

A collection of papers

Edited by:

Stana Ristić, PhD, scientific advisor

Ivana Lazić Konjik, PhD, senior research associate

Nenad Ivanović, PhD, research associate

Belgrade

2016

ISBN 978-86-82873-56-3

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА У СВЕТЛУ САВРЕМЕНИХ ПРИСТУПА

Зборник научних радова

Уредништво:

др Стана Ристић, научни саветник
др Ивана Лазић Коњик, виши научни сарадник
др Ненад Ивановић, научни сарадник

Београд
2016

Издавач:
Институт за српски језик САНУ

Рецензенти:
проф. др Андреја Желе
проф. др Вера Васић
проф. др Даринка Гортан Премк
др Људмила Ришкова

Коректура: аутори и Уредништво

Припрема за штампу:
Давор Палчић

Штампа:
Чигоја штампа

Тираж: 300

Издавање ове књиге финансијски је помогло Министарство просвете,
науке и технолошког развоја Републике Србије

НАПОМЕНА О АУТОРСКОМ ПРАВУ:

Ниједан део ове публикација не може се прештамповати, репродуковати или употребити у било
ком облику без писменог одобрења аутора као носиоца ауторског права.

COPYRIGHT NOTICE:

No part of this publication may be reprinted, reproduced or utilized in any form without permission in
writing from the author, as the holder of the copyright.

Владан З. ЈОВАНОВИЋ
Институт за српски језик САНУ, Београд
vladan.jovanovic@isj.sanu.ac.rs

ТЕРМИНОГРАФИЈА И СРОДНЕ ДИСЦИПЛИНЕ* (из угла српске и словенске лингвистике)

У раду се износи преглед важнијих теоријских приступа терминографији и одређује њено место и значај у српској и, шире, словенској лингвистици.

Кључне речи: терминографија, термилошки речник, лексикографија, терминологија, термин, реч, српски језик, словенски језици.

Појам и термин 'терминографија'

Терминографија (од лат. *terminus* 'међа, граница, крај' и грч. *γράφω* 'пишем') је научна дисциплина која се бави теоријом и праксом израде специјалних термилошких речника. Други, проширени назив ове дисциплине – *термилошка лексикографија* или *специјална лексикографија* – садржи управну и одредбену реч којима се најкраће описује суштина овог појма. Будући да је реч о примени базичних лексикографских знања у изради специјалних, термилошких речника, може се рећи да термилошка лексикографија стоји на темељима опште лексикографије и да је практично њен неодвојиви део (в. Дубичински 2009: 157). Међутим, потреба за посебним теоријским приступом у изучавању термина као специјалног лексичког комплекса условила је то да се терминографија издвоји као аутономна дисциплина у односу на лексикографију, која се превасходно бави речником опште лексике.

* Рађено у оквиру пројекта *Лингвистичка исцртавања савременог српског језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика*, бр. 178009, који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Посматрано из творбеног угла, краћи назив *терминографија* у српском језику јесте сложеница са интерфиксом и двама терминелементима (префиксоидом и суфиксоидом), а припада продуктивном творбеном моделу сложеница као што су археографија, литографија, географија итд. Имајући ово у виду, сматрамо да би се краћи назив дисциплине – терминологија, који је већ прихваћен у већини словенских лингвистичких центара, могао прихватити и у науци о српском језику. Такође, назив терминологија подударан је са називом аналогне лингвистичке дисциплине у сфери лексике – лексикографијом.

Предмет и задаци терминологије

Предмет терминологије као аутономне лингвистичке дисциплине јесте термилошки речник. Задаци и циљеви у теоријском смислу усмерени су на проналажење одговарајућих метода у систематизацији и обради термина као речничког материјала, док практична страна ове дисциплине представља примену тих знања у лексикографској пракси израде термилошког речника. Систематизација и унификација научне терминологије постиже се пажљивим лексикографским радом у одабиру термина, успостављању одреднице и ваљаним описом њеног значења, оценом употребне вредности термина и сл. У погледу обраде и презентације термилошког материјала, те намене речника, како је у литератури већ истакнуто, треба разликовати 1) описну (дескриптивну) од 2) прескриптивне, нормативне терминологије (Дубичинский 2009: 147). Описна терминологија подразумева рад на тачном, кратком и једноставном попису и опису термина, док се рад на прескриптивној или нормативној терминологији заснива на указивању на то који термин треба употребити у ком контексту писменог или усменог научног општења. Оба ова приступа подједнако су важна: први приступ обезбеђује приказ богатства националне терминологије и друге специјалне лексике, не само оне кодификоване и савремене, већ и оне нестандардне, народне, као и оне коришћене у прошлости, данас застареле. У домаћој термилошкој лексикографији савремени речници разних наука и струка нормативно су структурирани, што значи да су одреднице дате према стандардном лику, а термини страног порекла углавном су адаптирани онако како норма налаже.¹

¹ Изразито нормативан карактер у погледу прописа који термин треба употребити у ком контексту имају електронске термилошке базе израђене у специјалне сврхе, у којима презентација термина подразумева посебан формат са одређеним параметрима и информацијама о терминима. Пример такве базе код нас је термилошка база Евроним, у којој су уз поједине термине дате информације о значењу, пореклу и употреби термина из права, економије, саобраћаја, трговине и других области савременог

Под савременим специјалним речником (речником специјалне лексике, термилошким речником) подразумевамо појмовник у којем су пописане и описане све специјалне јединице и појмови карактеристични за једну одређену област знања једног или више језика. Појам специјална јединица овде је шири од појма термина као специјалне лексичке јединице јер се под специјалним јединицама подразумевају и јединице нелексемског типа карактеристичне за одређену науку или струку, као што су *абревијатуре* (нпр. у српској војној терминологији абревијатуре у придевској служби: Н-оружје = нуклеарно оружје, Х-оружје = хемијско оружје, НХБ-заштита = нуклеарна, хемијска и биолошка заштита и сл.) или *номени* – трговачке или индустријске марке типа „*фаниа*”, „*адидас*” и сл., обично преузети из других језика, адаптирани или у изворној графици које теже да се прикажу у оригиналном облику: Kodak, Nike, Miss Dior итд. (в. Суперанская 2007: 32). Доказ да је реч о јединицама или изразима „не-речима” је тај што оне, иако нешто означавају, немају оне најважније особине које одликују речи – склоност ка полисемији, антонимију, синонимију и др. (в. Суперанская 2007: 32). Питања о томе шта ће све ући у конкретан речник и на који начин ће се одабрани материјал представити и описати решавају се у пољу терминографије.

Теоријску потпору *терминографија* налази у себи најсроднијој дисциплини *терминологији* – науци која систематски изучава термине, почев од њихове форме као језичког знака па до семасиолошких интердисциплинарних анализа.² Пандан овим двема дисциплинама у изучавању лексичких јединица и теорије и праксе израде речника су *лексикологија* и *лексикографија*. Поред аналогije у називу, међу че-

законодавства. Реч је о бази која је израђена са циљем да помогне преводиоцима и законописцима да у њој пронађу еквивалентне појмове према онима у законодавству Европске уније. База је уређена по принципима електронског речника, а може се погледати на сајту www.seio.gov.rs.

² Појам терминологија овде треба читати у значењу руског ‘терминоведение’ – дисциплина о терминима једне или више области знања на материјалу једног језика (национална терминологија) или више језика (упоредна терминологија), односно општелингвистичку перспективу анализе термина (општа терминологија). Полазећи од чињенице да је термин из угла науке, струке специјалан појам, а из угла језика језички знак, а да између појма, као предмета професије (науке, струке), и језичког знака, као предмета лингвистике, егзистира поље логичких, филозофских, културолошких и других наноса, међуодноса, законитости и сл., теоретичари терминологије суштину термина виде у следећем тројству. Термин је 1) предмет, сам појам, 2) логички однос, логичка веза између знака и појма, и 3) језички израз. Лингвистици, међутим, припада само једна трећина овога рада, означена под бројем 3), но веома важна (Суперанская 2007: 17).

тирима дисциплинама постоји узајамна повезаност, како у предмету изучавања, тако и у примени теоријских знања.

У науци о српском језику терминографија или терминолошка лексикографија до данас није утемељена као самостална дисциплина, нити она званично постоји под неким другим именом. Оно што се о терминима до сада писало на српском језику превасходно је везано за лексиколошка и лексикографска истраживања, у којима пак терминолошка проблематика заузима периферни део интересовања. Када је реч о практичној делатности, на српском језику се одавно објављују терминолошки речници из разних области знања, што прадставља солидну основу за развој терминографије као посебне теоријске дисциплине. Будући да у науци о српском језику терминологија и терминографија још увек нису утемељене као аутономне дисциплине, у раду смо се позивали на резултате у инословенској лингвистичкој литератури – пре свега руској, у којој постоје опсежна истраживања о овој теми.³

Терминографија и терминологија

Као што је теоријску лексикографију у делу који се односи на семантику лексичких јединица тешко одвојити од лексикологије, којој је у средишту пажње лексичко значење речи (в. Шимчук 2003: 5), тако је и

³ Поред обимне руске литературе о терминологији и терминографији, на словенском језичком простору издвајају се украјинска и пољска делатност у овом пољу, које, по нашем мишљењу, свака са своје стране дају допринос развоју не само сопствене већ и, шире, словенске терминологије.

У Кијеву је у организацији Института за украјински језик Националне академије наука Украјине до сада одржано десет научних конференција посвећених терминологији и терминографији, што говори о бризи коју тамошња филологија поклања изучавању терминолошких система, теоријским и практичним питањима израде терминолошких речника и науци о терминима уопште. Међу учесницима конференције већ традиционално учествују референти из разних словенских земаља. Актуелни председник Терминолошке комисије Међународног комитета слависта Викторија Људвиговна Ивашченко из Института за украјински језик НАНУ покренула је са својим сарадницима сајт Комисије www.term-in.net, на којем се могу пронаћи обавештења о скуповима, пројектима и другим активностима везаним за терминолошку лингвистичку проблематику.

У Варшави се у Институту за славистику Пољске академије наука већ дуже време унапређује библиографска база података светске славистике (пољ. *Bibliograficzna baza danych światowego językoznawstwa slawistycznego*), где је до сада обрађено око 20000 библиографских јединица. Са аспекта терминологије занимљив је претраживач термина и појмова у апликацији кључних речи, где се, по извршеном претраживачком захтеву, уз тражени термин појављује и његов еквивалент на другом словенском језику (уколико такав, по облику сличан, термин постоји). На тај начин овај програм функционише и као својеврстан мултијезични речник или, боље рећи, регистар лингвистичких термина. Овај сајт, на којем се налазе подаци о радовима из словенске лингвистике, доступан је на следећој адреси www.isybislaw.ispan.waw.pl на трима језицима: пољском, руском и енглеском.

теоријску терминографију у њеном изучавању бројних језичких аспеката термилошких јединица тешко одвојити од терминологије.

Прво питање на које ћемо се осврнути гласи: Шта је терминологија и шта она изучава?

У српском језику реч терминологија има два значења. Прво значење је мање-више прихваћено у већини европских језика као 1) скуп специјалних назива (термина) за означавање појмова одређене струке, науке и уметности, номенклатура, док друго значење ове речи подразумева 2) аутономну научну дисциплину која терминима приступа са лингвистичких позиција, будући да су термини заправо р е ч и по својој природи и суштини. Поред поменуте научне дисциплине (2), која се систематски бави терминима, почев од њихове форме као језичког знака па до семасиолошких интердисциплинарних анализа, терминима се баве и традиционалне лингвистичке дисциплине – лексикологија, лексикографија, творба речи, језичка култура – свака из свог угла посматрања.

На основу израде термилошких система, састављања термилошких речника и налажења преводних еквивалената за разне области науке и струке постепено су се развијала теоријска знања о терминима, утирући пут терминологији као аутономној научној дисциплини.⁴

Поникнувши као део лексикографије, терминографија је утирала пут за издавања терминологије као посебне дисциплине, под чијим

⁴ Терминологија се у посебну дисциплину почела развијати у првој половини 20. века када су се појављивали у знатно већем броју него раније једнојезични и вишејезични термилошки речници за разне области науке и струке. У свету тога доба постојала су два главна термилошка центра чији је задатак био систематизација и стандардизација термина – један у Аустрији, а други у Совјетском Савезу. На челу аустријског центра дуго времена налазили су се Е. Вистер и Х. Фелбер. Изучавајући средства комуникације у науци и техници, Е. Вистер је поставио себи задатак да разради термилошке и лексикографске принципе који би послужили као основа термилошкој делатности у националним и међународним оквирима. Под његовим руководством састављене су инструкције за издавање међународних термилошких речника, координисан рад на терминологији у целом свету, разрађени проблеми израде националних и упоредних термилошких система. Док је Вистеров рад превасходно био усмерен на практику, у Совјетском Савезу се развијала термилошка теоријска мисао. У раду совјетског центра учествовали су С. А. Чаплигин, Д. С. Лоте, С. И. Кошунова, Т. Л. Канделаки, В. И. Сифорова, Г. О. Винокур, А. А. Реформатски, С. И. Ожегов и други. У Чехословачкој су се од 30-их година обављала термилошка истраживања, чији су напори били усмерени ка изради националних, словенских термилошких еквивалената према терминима немачког и грчко-латинског порекла. У франкофоној Канади као главни импулс термилошком раду истицан је напор да се саздају француски термини који би заменили енглеске термине у свим областима науке и културе. Детаљније о развоју терминологије као посебне дисциплине и о раду познатих термилошких школа в. у Суперанская и др. 2007: 3–24.

су се окриљем решавали проблеми термилошких јединица као што су синонимија, хомонимија, полисемија, термилошки еквиваленти у превођењу и др. Због тога и данас многи термилози сматрају терминологију (рус. терминоведение) као теоријску базу терминографије или, пак, терминографију сматрају делом терминологије. Последњих неколико деценија терминографија се издваја у посебну дисциплину са сопственим теоријско-методолошким приступом заузимајући место између лексикографије и терминологије (в. Гринев 2008: 8). Пишући о терминографији С. В. Грињев (2008: 9) је навео следеће главне предуслове који су допринели њеном формирању као посебне дисциплине: 1) развој теоријске лексикографије у пољу утврђивања научних лексикографских параметара при типолошкој класификацији речника; 2) неопходност примене лингвистичких знања при изради термилошких речника разних типова (описних, преводних, информационих и др.); 3) разматрање термилошког речника као посебног жанра научног текста и, на крају, 4) примена информатичких технологија у обради и презентацији термилошког материјала и израда термилошке базе података.

Друго питање на које ћемо се осврнути тиче се суштинске границе између терминологије и терминографије, као и међусобног допуњавања ових двеју сродних дисциплина у области практичне терминографије – израде термилошких речника.

Многи проблеми решавани у терминологији (науци о терминима) потекли су из праксе израде термилошких речника, као и праксе израде великих описних речника (тезауруса), у којима се такође обрађује део термилошког научног корпуса. Решење тих проблема у терминологији налази адекватну примену у практичној терминографији. Навешћемо као илустрацију пример теоријског приступа у анализи интернационализма грчко-латинског порекла.

Познато је да ове речи чине важан део сваке научне терминологије и језика науке уопште. Интернационални термини грчко-латинског порекла имају особену морфемску структуру, која у себе укључује творбене морфеме – термиоеlemente. Њихова семантичка, структурно-комбинацијска и функционална својства не испољавају се на комуникацијском нивоу било ког националног језика, већ искључиво у области специјалног метајезика (Суперанская 2007: 186). У тој области творба термина интернационалним термиоеlementима омогућава краткоћу и јасност израза, која би се тешко могла постићи материјалом било ког изворног језика, па тако ни српског (на пример, тешко је замислити како би се од домаћег материјала сачиниле сложенице или

изрази који би појмовно заменили речи *филолог* или *филологија*). Међународни термиоелементи лако се спајају и граде продуктивне моделе за творбу нових термина.

Украјински лингвиста Ирина Миколајевна Кочан (2013) анализира је термиоелементе у украјинској научној терминологији (авиа-, авто-, агро-, вибр(о)-, зоо- и др.) на основу материјала из описних језичких и терминолошких речника украјинског језика. Терминолошка анализа у монографији укључила је разне аспекте лингвистичких истраживања: семантику, етимологију, творбу речи, лексикографију и др.⁵ Најважнији истраживачки корпус теоријске анализе чинио је материјал из терминолошких речника који су наведени на крају књиге у списку извора. Резултати анализе изнети у књизи добиће примену у теоријској и практичној терминографији. Овај развојни „терминолошки” пут схематски би се могао представити овако:

ТЕРМИНОЛОШКИ РЕЧНИК (практична терминографија) →
 ТЕРМИНОЛОГИЈА (наука о терминима) →[←] ТЕРМИНОГРАФИЈА
 (теоријска терминографија) → ТЕРМИНОЛОШКИ РЕЧНИК (практична
 терминографија)

Схематски приказ показује да су предмет и циљ терминографије у ствари исти – *терминолошки речник*. Терминологија и још непосредније теоријска терминографија дају научну потпору практичној терминографији.

Терминографија и лексикографија

Терминолошка лексикографија, као и шире лексикографија имају заједнички предмет и циљ рада: теорију и праксу израде *речника* – описног, двојезичног, вишејезичног, школског. Предмет теоријске лексикографије јесте разрада концепцијâ и методâ израде речника, као и учење о типовима речника, садржају и структури речничког чланка. Сагласно предмету и задацима опште теоријске лексикографије, предмет терминографије је специјалан или терминолошки речник, а најважнији задатак јесте утврђивање принципа класификације и типологије терминолошких речника, затим обраде терминолошких јединица својствених

⁵ Прилог српској терминолошкој и лексикографској проблематици о сличној теми дат је у раду В. Јовановића (2013), у којем су речи са везаним основама страног порекла (термиоелементи) анализирани са становишта лексичког и творбеног значења, као и са становишта лексикографске обраде у описним речницима српског језика. Теоријски аспект рада садржан је у предлозима за дефинисање речи са интернационалним термиоелементима у општем језичком речнику на основу анализе досадашње лексикографске праксе.

одређеној области знања и начин њихове презентације у специјалним речницима.

Уколико прихватимо начелну поделу лексике према употреби на општу и специјалну, описом прве, а у општим цртама и друге, бави се лексикографија, док се специјална лексика по правилу подводи под област специјалне, термилошке лексикографије или терминографије.

Структура термилошког речника. – У термилошком речнику, као и у речнику уопште, у погледу елемената структуре разликујемо два плана: план макроструктуре и план микроструктуре. Под макроструктуром подразумевамо општу структуру речника, тј. оно што се на први поглед уочава: структура и систем одредница (нпр. алфаветски или тематски поредак), бројност речи и појмова итд. Под микроструктуром се подразумева карактер речничког чланка: начин дефинисања и описа појмова, исцрпност објашњења, обим информација и сл. (уп. Гринев 2008: 21).

Избор специјалних појмова. – Средишње питање при изради специјалних термилошких речника јесте питање избора грађе. Ово питање зависи од **предметне оријентације** термилошког речника (тематске, ареалне, временске итд.), **сфере примене** (преводни, школски, енциклопедијски и други речници), **функције** (нормативан или дескриптиван речник), **обима** речника, и, на крају, сам приступ у избору лексике зависи од школе, традиције и одлуке аутора (уп. Гринев 2008: 21).

Један од првих састављача савременог двојезичног војног речника у нас О. Обрадовић у Предговору свог речника *Француско-српскохрватски војни речник* изнео је још 1938. године главне методолошке и језичке проблеме са којима се суочавао састављајући речник. Реч је о питањима која се и данас налазе у средишту термилошке лексикографије и дилеми која искрсава пред сваким састављачем речника тога типа. Један од основних проблема јесте избор и идентификација термина: „Главна тешкоћа при саставу овога речника лежала је у повлачењу границе између обичних француско-српских и овога, војног речника. То питање решили смо тако, што смо из свога рада изоставили безмало све речи које се налазе у обичним речницима, задржавајући према томе само оне речи и изразе, који се односе на војску, морнарицу и ваздухопловство” (Обрадовић 1939: 7). Овај проблем, дакле, тицао се односа терминологије према општој лексици српског језика, који је аутор решио тако што је у речник унео само стручне термине и њихова значења, док је у случају термина од вишезначних речи аутор бележио само ускостручна термилошка значења.

Следећи проблем јесте однос војне терминологије према терминима граничних струка или наука из којих се богати војна терминологија. Састављач речника се и у овом случају одлучио да сузи терминолошки корпус на чисто војне термине, о чему каже следеће: „С друге стране, требало је одредити границу и војне терминологије, јер ова, у појединим гранама војне струке, као што је случај са артилериско-техничком, инжињерско-техничком и др., залази у чисту технику. Сматрајући да речи и изрази технике могу умањити чисто војно обележје овога рада [...] ми смо саставили овај речник без њих” (И. 1939: 8).

Из Предговора овог речника види се да је његов састављач био свестан проблема идентификације термина у систему лексичких јединица и проблема проналажења адекватног концепцијског решења за презентовање термина у терминолошком речнику. Определи се, дакле, за диференцијални терминолошки речник, у коме ће бити издвојени само типични војни термини. И поред јасно постављене концепције аутор терминолошког речника имао је великих тешкоћа око одређивања терминолошког статуса лексичких јединица или граница између различитих терминосистема, као и давања предности одређеној струци и сл.

Компјејенитности савременог терминолошког речника. – На основу онога што је речено у литератури о терминологији и терминографији, могу се издвојити следеће особине које би требало да задовоље савремен терминолошки речник.

Терминолошки речник треба што верније да одражава систем терминолошких јединица и појмова науке којој припада и чију терминологију жели да опише.

Опис термина треба да садржи минимални научни контекст: дефиницију и назнаку уже научне области којој припада, а поред дефиниције речнички чланак може садржати и друге важне елементе, као што су одређени кратки коментари, прилози, упућивање на литературу и сл.

Речник треба да опише „све” термине у пољу науке или дисциплине коју описује. Уколико је реч о нормативном терминолошком речнику, нормативност мора подразумевати стандардне термине у оквиру појмовног система струке из које потичу, а, такође, нормативност у терминологији подразумева и језичку правилност усаглашену са стандардном књижевнојезичком нормом.

Међу терминолошким речницима по својој особености издвајају се речници терминоелемената, какав је, на пример, руски *Словарь греко-латинских терминологических элементов (этимологический справочник) меди-*

*цинской терминологии*⁶. Структура речничког чланка овог речника изгледа овако: 1) термиоелемент у свом основном виду (с напоменом на евентуалну варијантност, аломорфност и сл.); 2) етимон (грчка или латинска реч или морфема); 3) значење етимона (етимолошко значење); 4) термиолошко значење елемента (научна специјализација); 5) илустрација (термини који у себе укључују дати елемент).

У српској науци до данас нема уџбеника или приручника у којем би била сабрана основна лингвистичка и друга теоријска знања у виду упутстава лексикографима који пишу термиолошки речник. Лингвистичко лексикографско знање састављача српског термиолошког речника углавном се базира на традиционалној концепцији израде описних речника српског језика, као и неких других речника енциклопедијског карактера који су до сада код нас објављени. Одатле разноврсност у речничкој концепцији када се погледају домаћи специјални термиолошки речници. На пример, *Енциклопедијски латинско-српски медицински речник* М. Одавића у основним цртама прати лексикографску традицију великог речника (тезауруса) Речника САНУ, који се израђује у Институту за српски језик САНУ (као и обају Матичиних речника, који се такође држе исте традиције будући да су његови састављачи махом били и уредници поменутог великог речника), док, на другој страни, има речника који су израђивани без строге концепције, са прилично слободом код успостављања одреднице, дефинисању значења и сл. Таква разнообразност у приступу, коју често прате и одређене негативне последице, као што су одсуство књижевнојезичке норме, грешке у дефиницијама, несрећна адаптација термина страног порекла и друге, указује на неопходност присније сарадње језичких стручњака – лингвиста, на једној страни, и стручњака дате области знања, на другој страни. У том светлу практичну корист имала би израда једног приручника са основним теоријским знањима и упутствима о томе како треба писати термиолошки речник. О неопходности састављања приручника који би био од користи састављачима будућих термиолошких речника, као и теоретичарима теоријске лексикографије и терминографије, писао је руски филолог С. В. Грињев у Предговору своје књиге *Введение в терминографию*, са врло конкретним поднасловом – *Как просто и легко составить словарь*. У књизи су, поред осталог, разрађивана важна питања термиолошке лексикографије, као што су структура речника, избор корпуса, садржај речничког чланка, типологија термиолошких речника и друга (в. Грињев 2008).

⁶ Објављен у књизи *Энциклопедический словарь медицинских терминов*, Москва, 1984 (в. Суперанская 2007: 190)

Закључак

Упркос чињеници што се теоријска терминографија у последње време све више развија у словенском свету, ова дисциплина је и даље далеко од савршеног описа и савршене примене. Разлога за такво стање ствари има више. Иако се у свету данас објављује велики број речника, са мноштвом нових речи и термина, лексикографска пракса не стиже да забележи све случајеве нових термина који продиру у језик свакодневно и неприметно, као ни то да провери њихову реалну употребну вредност, тј. да их вреднује на прави начин. И поред велике продукције термилолошких речника у свету, у словенским срединама још увек недостају поједини типови специјалних речника, као што су речници интернационалних термиоелемената, затим речници употребе термина с указивањем на фреквенцију њиховог појављивања и контексте (фреквенцијски термилолошки речници), недостају речници грађења термина (творбени термилолошки речници) итд. (в. Гринев 2008: 13).

Поред чисто научних потреба за систематским приступом проблемима термилолошких јединица, важна је и потреба да се установи и развија научна и стручна терминологија сопственог језика, као важног сегмента језичке културе и цивилизацијског напретка. Полазећи од тога да свака национална држава и култура има свој термилолошки систем за разне гране културног, научног, уметничког и уопште стручног знања и стваралаштва, а да се одговарајући термилолошки подсистеми описују и представљају у специјалним термилолошким речницима, као веома важна показује се потреба за теоријском разрадом принципа презентовања њиховог термилолошког материјала у речницима. Томе би допринела и израда приручника терминографије у коме би се, поред савремених теоријских знања, дала и практична упутства за израду савременог термилолошког речника.

ЛИТЕРАТУРА

- Гринев, С. В. 2008. *Введение в терминологию – Как просто и легко составить словарь*. 3. изд. URSS, Москва.
- Дубичинский, В. В. 2009. *Лексикография русского языка*. Москва: Флинта, Наука.
- Јовановић, В. 2013. О речима са везаним основама страног порекла из угла граматике (творбе речи) и лексикографије. *Међународни сасијанак славистија у Вукове дане* 42/1, 295–308.
- Јовановић, В. 2015. *Српска војна лексика и терминологија*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Кочан, І. М. 2013. *Українська наукова лексика – міжнародні компоненти в терминології*, Київ: Знання.

- Обрадовић, О. 1939. *Француско-српскохрватски војни речник*. Сарајево: Пешадиско-артилериски гласник.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. I– (1959–), Београд: САНУ, Институт за српски језик.
- Суперанская, А. В., Подольская, Н. В., Васильева 2007. *Общая терминология. Вопросы теории*. Москва: ЛКИ.
- Шимчук, Э. Г. 2003. *Русская лексикография*. Москва: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова, Филологический факультет.

Владан Йованович

ТЕРМИНОГРАФИЈА И ЕЕ БЛИЗКИЕ ДИСЦИПЛИНЫ
(С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ СЕРБСКОЙ И СЛАВЯНСКОЙ ЛИНГВИСТИКЕ)

Резюме

В работе представляются теоретические основы терминографии и определяется ее место в системе лингвистических дисциплин в науке о сербском языке. Помимо всего прочего, внимание обращено на важность развития этой научной дисциплины в сербском и славянском языкознании.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.16'373(082)

811.16'374(082)

ЛЕКСИКОЛОГИЈА и лексикографија у светлу савремених приступа : зборник научних радова / уредништво Стана Ристић, Ивана Лазић Коњик, Ненад Ивановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016 (Београд : Чигоја штампа). – 577 стр. ; 24 cm

На спор. насл. стр.: *Lexicology and Lexicography in the Light of Contemporary Approaches*. – Радови на више језика. – Тираж 300. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Библиографија уз већину радова.

ISBN 978-86-82873-56-3

1. Ристић, Стана, 1950– [приређивач, сакупљач]
 2. Лазић Коњик, Ивана, 1978– [приређивач, сакупљач]
 3. Ивановић, Ненад, 1979– [приређивач, сакупљач]
- а) Словенски језици – Лексикологија – Зборници
 - б) Словенски језици – Лексикографија – Зборници

COBISS.SR-ID 228321036